

Ključne reči: evropska unija, eu, evropa, borbena grupa, bezbednosna politika, odbrana, misija, operacija, afrika
Citiranje: Marko Savković. 2008. *Evropa u Africi*. [e-book] Beograd: Beogradski centar za bezbednosnu politiku.

Od momenta kada je prva „borbena grupa“ (eng. *battlegroup*) postala operativna, politički lideri EU ponavljaju da je sada red da jedna robusnija Evropa, u situacijama gde je ugrožena (regionalna) stabilnost i gde su prisutna masovna kršenja ljudskih prava, bude spremna da vojno interveniše i prisili zaraćene strane na prekid neprijateljstava.

Koncept borbene grupe predstavlja sastavni deo primene aspekata Strategije bezbednosti EU koji se tiču odbrane, ali i takozvanog *Headline Goal 2010* (naročite liste prioriteta u smislu razvoja vojnih kapaciteta EU). Za njihov nastanak zaslužno je francusko-britansko partnerstvo, koje se pokazalo presudnim i u razvoju evropske politike bezbednosti i odbrane (ESDP). Još važnije je to da su politički lideri EU bili ohrabreni uspehom misije Artemis prve te vrste u istoriji EU, koja je uspešno zaustavila humanitarnu krizu u provinciji Ituri, u istočnom Kongu, 2003. godine.

U teoriji, borbena grupa predstavlja formaciju veličine bataljona (1,500 vojnika), uključujući logistiku. Jedna borbena grupa mora da bude razmeštena za 15 dana, a samoodrživa 30, odnosno 120 ako je moguće uspostaviti odgovarajući sistem rotacije. Ovakva formacija morala bi da bude: dovoljno fleksibilna da preuzima operacije u različitim kontekstima, poput „propale države“, pod mandatom EU (ali ne isključivo) i u stanju da se bori u izrazito neprijateljskom okruženju. Kao svojevrsna „ulazna snaga“ borbena grupa bi, opet u teoriji, odlučnom akcijom pripremila teren za konvencionalne snage održanja mira ili „plave šlemove“.

U teoriji, sve to zvuči sjajno. Do danas, međutim, nije upotrebljena sila koja bi rešila konflikt „odlučnom akcijom“. Jedan deo problema je do raspoloživih resursa. Uniji, objektivno, nedostaje sposobnost da elitne jedinice u multinacionalnom sastavu prebaci na drugi kontinent dovoljno brzo. Drugi deo problema je u političkoj volji. Velika Britanija i Francuska jedine su dve vojne sile u svetskim okvirima, koje su u isto vreme i članice EU. Međutim, njihovi prioriteti se neće uvek poklapati sa rešenjem tekuće krize, na način na koji to vide birokrate iz Brisela.

Pet godina po završetku Drugog rata u Kongu (1998-2003), novi tragičan razvoj događaja, ovog puta u provinciji Severni Kivu, puni stupce svetske štampe. „Preneti“ (spillover) konflikt iz 1994. nastavio se do danas, intenzitetom koji se tek povremeno smanjivao. Nakon što su snage Lorena Nkunda, generala koji je napustio redove vojske DR Konga, započele napad na grad Gomu, četvrt miliona ljudi napustilo je svoje domove. Predelom dominiraju „mai-mai“ milicije čiju udarnu snagu čine drogirana (oteta) deca. Različite etničke grupe prisutne u regionu optužuju jedna drugu za genocid u pokušaju. U ovom regionu, optužbe ove vrste nisu bez osnova. Tutsiji, žrtve plemena Hutu 1994. godine, predstavljaju izrazitu manjinu u Kongu, ali su u Kivuu jedna od dominantnih etničkih zajednica.

Za sada samo deklarativna osuda nasilja navela je mnoge da pomisle kako bi, da je kojim slučajem Kongo na Balkanu ili Bliskom Istoku, a ne u Africi, reakcija međunarodne zajednice pritisnute opštim zgražavanjem bila brža.

Očekivalo se da će tri države preuzeti na sebe odgovornost za uspeh misije. Belgija je napustila Kongo 1960. godine, nakon što je decenijama vodila politiku represije i eksploatacije. Vlada ove nekadašnje kolonijalne sile oseća zato odgovornost za dalji razvoj situacije. Francuska je, takođe, bila prisutna kao kolonijalna sila u regionu. U njoj danas živi značajna imigracija, koja je poreklom iz Konga i subsaharske Afrike. Pritom, ne treba zanemariti potrebu predsednika Sarkozyja da se nametne kao odlučan, nepokolebljiv lider svetskog formata. Podrška se mogla očekivati i od Nemačke, koja je pre dve godine spremno prihvatila inicijativu Francuske da učestvuje kao vodeća nacija u misiji preduzetoj kako bi se obezbedio izborni proces u Kongu.

Prioriteti Velike Britanije su na drugoj strani sveta, u Iraku i Avganistanu. Pošto je postalo jasno da će 2009. godinu obeležiti globalna recesija, vlada Gordona Brauna nije spremna da se obaveže na novo (višegodišnje) trošenje značajnih sredstava, sa (ponovo) neizvesnim ishodom.

Da je inicijativa ministra spoljnih poslova Belgije Karel de Guhta urodila plodom, bila bi to treća misija koja se realizuje u okviru ESDP sa ciljem da se nadomeste nedostaci postojeće misije UN u Kongu (MONUC) koja raspolaže sa 17,000 vojnika. Sastanak Saveta EU održan u ponedeljak, 8. decembra, završio se bez postignuća definitivnog dogovora, uprkos pozivu generalnog sekretara UN Ban Ki Muna. Umesto toga, dogovoreno je da tim Havijera Solane pripremi odgovor na ovaj zahtev, bez daljih instrukcija. Prema rečima de Guhta, ukoliko dogovor o misiji i bude postignut, trebaće joj četiri do šest meseci da njen sastav bude razmešten, što je predugo.

U globalnoj „podeli poslova“, očekivalo se da će EU sa jednom politikom odbrane koja se razvija i uključuje vojno angažovanje u kriznim žarištima širom sveta prirodno biti zainteresovana za Afriku. Kolonijalno nasleđe samo je deo objašnjenja zašto je baš Unija akter koji može „napraviti razliku“ (make the difference). „Meka moć“ (soft power) kojom institucije EU raspolažu, oličena i kroz insistiranje na izgradnji institucija, kao prečici do „izgradnje države“ (state building), deluju primenjive u okruženju Zapadnog Balkana. Ali, da li je takav slučaj i u Africi?

Posmatrano kroz prizmu odnosa sa EU, njihov „pojas za spasavanje“ predstavljali su trgovinski sporazumi, potpisani najpre u Jaondeu (Kamerun) 1963, zatim u Lomeu (Togo) 1975. Po pravilu, njima je garantovan preferencijalni trgovinski tretman za sirovine koje potiču iz zemalja afričkog kontinenta. Međutim, poslednjim u nizu, Sporazumom iz Kotonua (Benin), uveden je i politički kriterijum, kojim je pomoć u razvoju uslovljena napretkom u ostvarenju demokratije pojedinačne države. Posebnim političkim dijalogom pokrivena su i pitanja bezbednosti, trgovine oružjem i migracija. Nepridržavanje bilo koje odnosne države koncepta „dobrog upravljanja“ (good governance) vodiće delimičnoj ili potpunoj suspenziji njegove primene od strane EU.

Naravno, perspektiva pridruživanja za ove zemlje ne postoji, čime je glavno oruđe kojim EU raspolaže u transformaciji nestabilnih regiona isključeno. Ujedno, Kivu (pored Severnog, postoji i provincija Južni Kivu) nije postkonfliktan po karakteru. Upravo suprotno, tamo je napore u smislu pacifikacije tek

potrebno preduzeti. Robusan nastup EU, u ovom trenutku, čini se isključenim kao opcija. Na drugoj strani, nije jasno da li postoji drugi akter, spreman da svojim angažovanjem donese mir ovom napaćenom regionu.

(Tekst objavljen na stranici [NSPM](#))

Beogradski centar za bezbednosnu politiku

Gundulićev venac 48, 11000 Beograd

Tel: 011 | 3287 226; 011 | 3287 334

Email: office@bezbednost.org

Web: www.bezbednost.org